

DIYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
YAYINLARI

DIYANET DERGİSİ

DİNİ, İLMİ, EDEBİ, MESLEKİ
AYLIK DERGİ

İmtiyaz Sahibi ve Yazı İşlerini
Filen İdare Eden Sorumlu Müdür

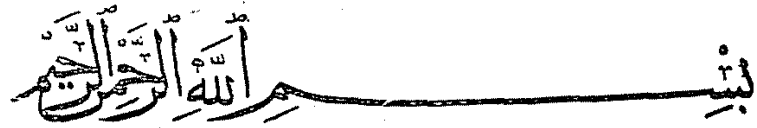
M. SAİM YEPREM

Diyanet İşleri Başkanlığı
Derleme ve Yayın Müdürü

Ayyıldız Matbaası A.Ş.
17 75 92 - 17 25 24 Ankara

Mizanpaj
Grafik Stüdyo S 17 00 26 - Ankara

TEMMUZ - AĞUSTOS
CİLT: XIV — SAYI: 4

BU KUR'ÂN,
ONUNLA
UYARILSINLAR
VE TEK
BİR TANRI
BULUNDUĞUNU
BİLSİNLER
VE AKIL
SAHİPLERİ
ÖĞÜT ALSINLAR
DİYE
İNSANLARA
TEBLİĞ
EDİLMİŞTİR.
(İBRAHİM: 52)

İSLÂM'DA BÜYÜK GÜNAHLAR VE TEKFİR MES'ELESİ

Dr. Ali Arslan AYDIN
Din İşleri Y. Kurulu Bşk. V.

İslâm'a göre büyük günâh (ke-bîre) sayılan suç ve yasakların tes-biti ile, şer'î îmanın mânâ ve haki-katı arasında sıkı bir münasebet vardır. Çünkü, bazılarının iddia et-tikleri vechile âmel îmandan bir cüz ise; meselâ, adam öldürmek, zinâ etmek veya namaz kılmayı ve oruç tutmayı terketmek gibi büyük günâhlardan birini veya birkaçını işle-mek, o kimsenin îmanını giderip, tekfir edilmesini gerektirebilir. Ama, Ehl-i Sünnet ulemasının beyan et-tikleri vechile âmel îmandan bir cüz değil de, ancak îmanın kemâlinden sayılırsa; bu takdirde, büyük günâh işleyen bir kimse, o fiilin farziyeti-ni veya haram oluşunu inkâr etme-den yapmışsa, îman ve islâm daire-sinden çıkmaz. Dolayısıyla bu gibi günâhkârlar tekfir de edilemezler. Nitekim, Ehl-i Sünnet kelâmcıları; "Ehl-i Kible (işlediği büyük bir günâhdan dolayı) tekfir edilemez" de-mişlerdir.

İşte bu durum halk arasında iyi bilinmediğinden, zaman zaman te-reddütler ve şöyle sorular sorul-maktadır:

DİYANET
DERGİSİ
SAYI: 4

TEMMUZ
AĞUSTOS
1975

197

Büyük günâh işleyen bu kimseyi Cenab-ı Hak, dilerse affeder ve cennetine mi koyar, yoksa o şahıs tövbe etmezse, onu affetmez de cehenneme mi sokar?

Başka bir deyimle; büyük günâh işleyen bir kimsenin îmanı gider ve küfre girer mi? Yani böyle bir şahıs müslüman olarak kalır mı, yoksa kâfir mi olur?

Bu soruların cevabı, yukarıda belirttiğimiz gibi, şer'î îmanın mânâ ve hakikatı ile çok yakından ilgilidir. O halde, önce, "kebîre" adı verilen büyük günâhın, işlenen kötü bir âmel olarak, şer'î îman ile olan alâkasını iyi anlamak ve bunu tesbit etmek gerekir. Bu tesbit yapılmadan, "büyük günâh sahibinin cezası ne olacaktır, Cennete mi, yoksa Cehenneme mi girecektir" sorusunu cevaplamak mümkün olmaz.

صَدَقَ عَبْدِي فِيمَا بَلَغَ عَنِّي

Bildiğimiz gibi Ehl-i Sünnete göre şer'î îman; Peygamberimizin Allah'dandır diye bildirdiği bütün dinî gerçekleri ve îman esaslarını kalb ile tasdikten, veya kalbî tasdikle beraber onların tamamının icmalî veya tafsilî olarak, dil ile ikrardan ibarettir. Bu esasa göre, büyük günâh işleyen, yahut farızalardan birini veya birkaçını terkeden bir kimsenin (aslını inkâr etmedikçe), îmandan çıkmayacağı ve kâfir olmayacağı âşikârdır. Fakat, Mu'tezile ve Hâricîlerin zan ve iddia ettikleri gibi, âmel îmandan bir cüz ise, kebîre sahibinin din ve îmanının tehlikede olduğu, hatta tekfir edilebilecekleri anlaşılmaktadır.²

Kebîre adıyla anılan "Büyük Günâhlar"ın şer'î îman ve tekfir mes'elesi ile alâkasını böylece tesbit ederek bu hususu özetledikten

sonra, Ehl-i Sünnet ülemasının Kebîre sayılan günâhları nasıl tayin ettiklerini, bu konudaki görüşlerini ve en kuvvetli delillerini kısaca açıklayalım:

"Büyük Günâh" denince, genel olarak şu anlaşılır:

Cemiyette büyük fesada sebebiyet veren, bu sebeple dinen büyük cezayı gerektiren kötü bir fiil, çirkin bir davranış...

Veya; Şâri-i Hakim'in işleyene ceza vermekle tehdit ettiği kötü fiiller, yahut, büyük günâh olduğuna dair hakkında nas (dinî delil) varid olan suçlardır.

İşlenen bir suçun dinen büyük günâh sayılıp sayılmayacağına, sahibi için şiddetli cezayı mucip olup olmayacağına:

a) O suçu işleyenin Kitap veya Sünnet ile, yani âyet veya sahih bir hâdisle tehdit edilmiş olması,

b) Suçu işleyen kimseye dinen "had cezası" verilmesi (belli miktarda sopa vurulması),

c) O fiilî işleyene dinen lânet okunması gibi hususlar delâlet eder.

İşlenen bir suçun büyük günâh sayılması ve bu günâha karşı ne gibi ceza verileceği hususu ise, ancak, İslâm dininin bildirdiği kesin ve sarîh naslarla, dinî delillerle bilinir.

Bu sebeple bazı İslâm Ülemâsı: Büyük günâhların bilinmesinde ve adedinin tesbitinde, yalnız dinî keşin naslara dayanırlar. Bunların delili (senedi); İbn-i Ömer (Radyallahu Anhuma'nın Peygamberlerimiz (S.A.V.)den rivâyet ettikleri şu hâdistir: Meâlî şöyledir:

(1) Mu'tezile Ülemâsı ve Hâricîler gibi.

(2) Tafsilât için Bkz: Aydın, Ali Arslan; İslâm İnançları ve Felsefesi (3. baskı), s. 125-137 ve orada zikredilen kaynaklar.

"Büyük Günâhlar dokuzdur: Allah'a şîrk koşmak³, haksız yere adam öldürmek ,temiz (afîfe) bir kadına (veya kıza) kötülük isnat etmek, zinâ yapmak, düşmana hücum esnasında firar etmek ,sihirbazlık⁴, yetim malını yemek, müslüman ana babaya âsî olmak, emredilenleri yapmamak ve yasakları yapmak suretiyle istikâmeti (doğruluğu) terkettir."⁵

Hz. Ebu Hüreyre (R.A.) rivâyetinde "Kebîre", on olarak bildirilmiş, onuncu olarak da, "faiz yemek" kebîreden sayılmıştır. Hz. Ali (K.V.)'nin rivâyetinde ise büyük günâhlar (oniki) olarak haber verilmiş, yukarıda sayılanlara, "hırsızlık" ve "şarap içmek" eklenmiştir.

Bu hâdîsi esas alan âlimler, büyük günâhları hâdiste sayılan hususlar olarak tahdit ve tesbit etmişlerdir. Bu rivâyetlerin üçü de hâdis rivâyetinde şöhret sahibi büyük Sahâbîlerdir. Başka rivâyetler de varsa da, meşhur değildir.

Bir kısım İslâm âlimleri ise; büyük günâhların tesbitinde şu küllî genel kaideye istinad etmişlerdir:

"Kebîre: Meşhur ve mezkûr hâdiste sayılanlar ile, fesadı ve kötülüğü onlardan birininki gibi veya daha çok olan şeylerdir." Bu genel kâideye göre; büyük günâhlar muayyen bir adette dondurulmamış, tarife uygun "gıybet, koğuculuk ve yalancı şahitliği" ile bunlara benzeyen kötü fiiller ve fesadı gerektiren suçlar da, "Büyük Günâhlar" dan sayılmıştır.

Diğer bir kısım Kelâmcılar da Büyük Günâhları:

"Şeriatın hakkında tehdid edici bir nass (bir vaîd) tahsis ettiği her suçtur" şeklinde tarif etmişler-

dir. Koydukları bu küllî kâidede "Şer'i bir nass (dini bir delil) ile tehdid ve tahzir" esasını da şart koşmuşlardır.

Kelâmcılardan bazıları ise; büyük günâhları ne bir adetle ve ne de genel bir kâide ile tahdid etmiyerek, şöyle demişlerdir:

"Kulun üzerinde ısrar ettiği her günâh büyük günâhtır. İstiğfar ettiği her günâh da sağır (yani küçük günâh)dır."

Bu esasa göre; işlenen her suç, üzerinde ısrar edilirse büyük günâh, istiğfar edilirse küçük günâh haline gelmekte, büyük ve küçük günâhlar birbirinden bir fiil ve zâfî olarak ayrılmamaktadır.

Halbuki yukarıda geçen hadîste bazı büyük günâhlar bildirilmiştir. Sonra istiğfar, tevbe demektir. İşlenen bir büyük günâh, istiğfar edilince küçük günâh haline nasıl gelir? Belki tövbe ile işlenen günâhlar ne kadar büyük, hatta küfür de olsa, Allah dilerse affeder. Nitekim âyet-i kerîmede bu husus şöyle beyan edilmiştir:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ ...

"Muhakkak ki Allah, kendisine şîrk koşulmasını affetmez. Bunun dışındaki günâhları dilediğine affeder."⁶

Yapılan bir çok haklı itirazlardan, bu son görüşün zayıf olduğu anlaşılmaktadır.

Netice olarak bu konuyu şöylece özetliyebiliriz:

1 — Kelâmcılardan bazıları, yukarıda zikredilen meşhur hadîse

(3) Allaha şîrk koşmak, büyük günâhların en büyüğüdür. (Ekberu'l-Kebâir)dir.

(4) Sihirbazlıktan maksat; san'at edinmeden sihri öğrenmek ve öğretmektir.

(5) Kütübü Sitte'ye ve El-Fethü'l-Kebir (C. Suyûtî), c. II, s. 227-228ze bakınız.

(6) en-Nisâ: 116.

dayanarak, büyük günâhları 9 veya 10 veya 12 olarak tahdid etmişlerdir.

2 — Bazıları ise, genel ve küllî bir kaideye dayanarak büyük günâhların adedini tesbit etmemişlerdir. Ancak bu gruptan bir kısmı, işlenen günâh üzerine tereddüp eden fesâdı, diğer bir kısmı da, suçu işleyenler hakkında tehdidkâr bir nassın (dinî delilin) bulunmasını esas almışlardır.

3 ... Kelâmcıların diğer bir kısmı da; büyük günâhları, ne muayyen bir adetle, ne de küllî ve genel bir kaide ile tahdid etmemişlerdir. Bunlara göre, işlenen her suç büyük veya küçük günâh olmaya müsaittir.

Bu görüşlerden kabule en çok sayan olanın, "hakkında tehdid edici bir nassın (dinî delilin) tahsis edilmesi" esasına dayanan görüştür.

Çünkü büyük günâhların hâdis-te 9, 10 veya 12 olarak sayılması, bu ayardaki suçların büyük günâh sayılmamasını gerektirmez. Zira, "hâdiste sayılanlar, insanlar arasında en çok vukua gelen suçlar olması hasebiyle, bu gibi fiilleri işlemekten müslümanların sakınarak, uzak kalmalarını tenbih gayesiyle zikredilmiştir." denebilir.

Ulemâ arasındaki bu görüş farkları şöyle izah edilebilir:

Büyük günâhların neler olduğunun açık ve kesin olarak tesbit edilmiş olması ve bu konuda görüş birliğine varılamaması; müslümanların büyük günâhları bilerek, "küçük günâhlar nasıl olsa affedilir" gibi bir düşünce ile, onları işlememelerini ve "belki bu da büyük günâhtır" korkusuyla her yasak fiilden titizlikle kaçınmalarını temin gayesini gü-

mektedir. Nitekim ibâdete teşvik gayesiyle, "Salât-ı Vusta=orta namaz" 've "Kadir Gecesi" bildirilmemiştir.

Ancak hâdiste sayılan suçların büyük günâhlardan olduğunda şüphe olmadığı gibi, bir suçun çok kötü olduğu ve işleyene şiddetli ceza verileceği hususunda dinî bir nass'ın vârid olması da, o fiilin büyük günâhlardan olduğuna kesin bir delil teşkil eder. Halbuki işlenen bir suç üzerine terettüp eden fesadı ve buna karşılık olarak Hak Teâlâ'nın vereceği cezanın miktarını, dinî bir delil mevcut olmadan tesbit etmek çok zor bir iştir.

Bu sebeble büyük günâhı; "şeriatın hakkında tehdid edici bir nass (bir vâid) tahsis ettiği, veya büyük günâh olarak bildirdiği suçlardır." şeklinde tarif etmenin, bu konuda en isabetli ve gerçeğe uygun görüş olduğu kanaatindeyiz.⁷

NETİCE:

Büyük günâhların neler olduğu ve nasıl tesbit edilerek bilineceği hususunda Ehl-i Sünnet ulemâsının, görüşlerini özetledikten sonra; Büyük günâh işleyen kimsenin, Ehl-i Sünnet Mezhebine göre durumunu tesbit ederek bahsimize son verelim.

Ehl-i Sünnet Ulemâsına göre "Kebîre", yani işlenen büyük günâh, mü'min bir kulu imandan çıkarmaz ve onu küfre sokmaz. Böyle bir kimse mü'mindir, kâfir değildir. Çünkü iman, inanılması gereken dinî esasları kalb ile tasdik etmektir. O halde bir mü'mini imandan, ancak, bu tasdiğe aykırı olan birşey çıkarabilir. Yoksa, şehvetinin azgınlığıyla veya tehdit ve hiddetle, yahut şeref ve namus gayretiyle veya tenbellik ya da ruhî bir çöküntü ve bunalımla özellikle affedilme

(7) M. Yusuf El-Şeyh: Müzekkirât Fî't-Tevhîd: c. IV, s. 85-86.

Salih Mûsâ Şeref: Müzekkirât Fî't-Tevhîd: c. IV, s. 119-123.

ümidi ve tövbe etmek azmi içinde mevcutken, büyük bir günâh işlemek, kalpteki mutlak ve kesin tasdiğe (aykırı) değildir. O halde, büyük günâh, mü'mini imandan çıkaramaz.

Ancak böyle bir mü'min "âsi" sayılır. Çünkü iman, kalpte bulunan kesin tasdikten ibaret olup, âmel imandan bir cüz, veya imanın bir rüknü olmadığına göre, kalpteki kesin tasdiğe aykırı olmayan büyük günâh, o şahsı imandan çıkarmaz. Çünkü kebîre sahibinin kalbinde iman vardır. O halde mü'mindir.

Nitekim şu âyetlerde büyük günâh sahipleri "Mü'min" olarak vafedilmişlerdir:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ
عَلَيْكُمْ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلِ

"Ey iman edenler! Öldürülenler hakkında size kısas (misilleme ceza) farz kılındı.⁸

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا
إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا ...

"Ey iman edenler! Yürekten halis bir tövbe ederek (Tevbe-i Nасuh ile) Allah'a dönün."⁹

وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا ...

"Eğer müminlerden iki taraf birbiriyle vuruşurlarsa, aralarını bulup islâh edin."¹⁰

Gerçek şudur ki; kebîre sahipleri tevbe etmeseler de namazları kılınır ve müslüman mezarlığına defnedilirler. Bu husus, Asri Saadetten günümüze kadar böyle devam etmektedir.

Ancak; kebîre sahibinin işlediği günâhı helâl itikad etmemesi, veya onu hafife almaması, yahut alay ve istihza etmemesi şarttır. Aksi halde, yani işlediği büyük günâhın helâl olduğuna itikad ederek yaptığı anlaşılır veya bunu açıkça söylerse, o kimse kesin olarak imandan çıkar. Çünkü kalpteki tasdik gizlidir, görünmez ama, Hak Teâlâ kalpteki tasdiğe delâlet eden alâmetler koymuştur. Bazı nifak ve münafıklık alâmetleri gibi... Meselâ puta tapmak, küfür lâfızlarını kullanmak, ibâdetlerle alay ve istihza etmek, inkâr ve küfür alâmeti sayılır. Bu sebeple meselâ bir kimse büyük günâh işlerken onu helâl sayar, veya haramı helâl itikad ederse, bu, kalpteki imanı yok eden açık bir küfürdür. Bu gibilerin tekfir edilmesi gerekir. Ancak bilinmelidir ki, burada tekfiri gerektiren şey; işlenilen günâh değil, küfrü gerektiren söz ve davranıştır.¹¹

(8) el-Bakara: 178.

(9) et-Tahrîm: 8.

(10) el-Hucürât: 9.

(11) Fazla bilgi için Bkz: Şerh-i Mevâkîf: c. III, s. 254-258, Şerh-i'l-Akâid en-Nesefiyye ve Hâşiyeleri: s. 410-416, Müzekkirât fi't-Tevhid (S. Musa Şeref) c. IV, 117-136 Müzekkirat fi't-Tevhid (M. Yusuf El-Şeyh) c. IV, s. 84-91, İslâm İnançları ve Felsefesi (3. baskı) sh. 138 ile 150.